

Motion till riksdagen 2021/22:3808

av Clara Aranda m.fl. (SD)

Apotek och läkemedel

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över apotekens befogenheter att utföra enklare laboratorieverksamhet och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att apotekens roll som aktör i vårdkedjan bör utökas och förstärkas och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över om kylvaror ska inkluderas i returrätten och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om miljöprövning av läkemedel och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda möjligheten att till viss del distribuera Läkemedelsboken i tryckt form och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att snarast kartlägga och hantera orsakerna till det ökade antalet restnoteringar för läkemedel och tillkännager detta för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att tillsätta en utredning för att genomföra en översyn av svensk läkemedelsförsörjning och vilka utmaningar Sverige står inför och tillkännager detta för regeringen.
8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att antalet patent och kliniska prövningar måste stimuleras och tillkännager detta för regeringen.
9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att den medicinska forskningen ska stärkas och tillkännager detta för regeringen.
10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda möjligheten till vaccintillverkning i statlig regi och tillkännager detta för regeringen.
11. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över den lagstiftning som omfattar regionernas beredskap vad gäller läkemedel och medicinsk utrustning och tillkännager detta för regeringen.

12. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att upprätta ett tydligt statligt ansvar för nationell samordning av hälso- och sjukvårdens beredskap och tillkännager detta för regeringen.
13. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att få till strukturer för att de nationella myndigheterna ska bli bättre på att stödja regionerna i arbetet för en stärkt beredskap och tillkännager detta för regeringen.
14. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att verka för att skapa ett långsiktigt system med riktade resurser för att möjliggöra en kvalitativ och jämlik beredskap i hela landet och tillkännager detta för regeringen.
15. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att tillsätta en utredning med syfte att granska och utvärdera den bristfälliga beredskap som har exponerats under covid-19-pandemin och tillkännager detta för regeringen.
16. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ge Myndigheten för samhällsskydd och beredskap och Socialstyrelsen i uppdrag att gemensamt ta fram en rikstäckande plan för upprättandet av beredskapslager i händelse av samhällskris utifrån hälso- och sjukvårdens totala behov och tillkännager detta för regeringen.
17. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att tillsätta en nationell samordnare med ansvar för den nationella beredskapen inför samhällskriser och tillkännager detta för regeringen.
18. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Läkemedelsverket ska ansvara för att godkänna medicintekniska implantat och tillkännager detta för regeringen.
19. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regelverk för kliniska studier av medicintekniska produkter ska omprövas och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

År 2009 genomfördes en omreglering av apoteksmarknaden, varefter apotekstätheten och tillgängligheten har ökat.

Sverigedemokraterna ser positivt på det faktum att fler har givits möjlighet att starta och driva egna apotek, och vi värnar apoteksbranschens tillgång till en säker, trygg och välfungerande läkemedelsförsörjning.

Apoteken har högutbildad personal och vi anser att den många gånger utgör en underutnyttjad resurs inom hälso- och sjukvården. Patienter från hälso- och sjukvården träffar ibland apotekspersonal oftare än vårdpersonal. Sverigedemokraterna anser därför att apoteken bör få möjlighet att utföra enklare laborieverksamhet, såsom blodtrycksmätningar, blodsockerkontroller och allergitester, men också att de ska kunna erbjuda hälsofrämjande samtal, råd samt utbildning för att hjälpa personer med vikten, att sluta röka, hantera stress och/eller minska sin alkoholkonsumtion. Apotekens roll i vårdkedjan bör därför utökas och förstärkas för att avlasta både primärvården och akuten.

Effektiv och säker hantering av kylvaror

Idag inkluderas inte apotekens kylvaror i returrätten, vilket gör att om inte någon kund köper det beställda läkemedlet måste apoteken antingen returnera eller kassera dessa varor. Det kan vara så att en kund beställer hem ett läkemedel som inte finns på lager men ändå går till ett annat apotek för att hämta ut det. Det enskilda apoteket får då stå för hela risken. Eftersom medicin kan vara oerhört kostsamt kan en enda beställning orsaka konkurs för ett mindre apotek. Vi anser därför att detta måste ses över.

Läkemedel och miljön

Läkemedel utgörs av molekyler som är designade för att ha biologisk effekt. Som sådana kan de potentiellt ge effekter i naturen när de släpps ut. Många läkemedels-substanser är också så pass stabila att de passerar igenom människokroppen oförändrade eller i en annan biologiskt aktiv form. Detta gäller inte minst receptfria läkemedel. Ett aktuellt exempel är de stora utsläpp som görs av molekylen diklofenak, som ingår i smärtlindrande läkemedel, men även hormonpreparat såsom p-piller. Dessa har påvisats ha negativa effekter på fåglar, och höga förekomster i svenska vattendrag har likaså kunnat påvisas av en svensk forskargrupp. Forskargruppens fynd aktualiserar frågan om huruvida en miljöprövning bör ske, åtminstone av receptfria läkemedel. Läkemedlens viktigaste funktion, att rädda liv och förbättra människors hälsa, ska givetvis väga tyngst, men givet utvecklingen av utsläpp och risker för miljön måste prövningar övervägas. En sådan prövning skulle kunna påskynda utvecklingen av medicinskt likvärdiga preparat med lägre miljöeffekter, samt alternativa behandlingsmetoder. Sverigedemokraterna vill därför att en utredning tillsätts för att se på hur en miljöprövning skulle kunna utformas. Detta som en del i godkännandeprocessen för läkemedel och som vägledning vid förskrivning.

Läkemedelsboken

Läkemedelsboken är numera helt digital och finns både på webben och som egen nedladdningsbar applikation. Efterfrågan på Läkemedelsboken i tryckt form är inte lika stor då det digitala alternativet är mer behändigt. Samtidigt måste man säkerställa att den här typen av viktig information inte enbart går att ta del av genom digitala plattformar. Det kan både begränsa och samtidigt öka vår sårbarhet. Med anledning av detta vill vi se över möjligheten att Läkemedelsboken även fortsättningsvis ska finnas tillgänglig i tryckt form, om än i begränsad och beställningsbar upplaga.

Tillgång till läkemedel och vaccin

Brist på läkemedel, så kallade restnoteringar, är mycket problematiskt och kan innebära svåra konsekvenser för sjuka människor som är i behov av medicin. Restnoterade läkemedel är inte enbart ett svenskt problem utan något som också förekommer globalt. Det är ett komplext område att hantera eftersom hela läkemedelskedjan måste fungera, från

tillverkning, till att patienten får sitt läkemedel. Sverigedemokraterna ser mycket allvarligt på förekomsten av restnoterade läkemedel och menar att restnoteringar i högsta möjliga mån måste förebyggas med effektiva och genomtänkta åtgärder. Vi vill därför tillsätta en utredning som ser över svensk läkemedelsförsörjning och som kartlägger vilka utmaningar vi står inför. Vi anser likaså att Sverige behöver bli en starkare aktör inom läkemedelsindustrin, för att stärka vår självständighet. Forskningen är en avgörande komponent i det sammanhanget, och behöver därför stimuleras.

När det gäller vaccin vid stora smittutbrott, har vi pandemivaccingarantier som innebär att vi betalar stora summor pengar för en garanti om vaccin när behov finns. Tidigare har det funnits planer på statlig vaccintillverkning. Tyvärr finns inga liknande ambitioner idag. Egen tillverkning av vaccin kan komma att bli billigare att finansiera för staten, jämfört med kostnader för att reservera produktionskapacitet hos internationella producenter. Vaccinmarknaden kan idag liknas vid ett monopol som tillhör ett fåtal producenter i världen. En statlig vaccintillverkning har inte bara ekonomiska fördelar utan även säkerhetsmässiga. Under covid-19-pandemin har vi fått erfara att kontrakt och avtal kan förlora sitt egentliga värde när en kris infinner sig. Av den anledningen finns det goda skäl att återigen utreda frågan om statlig tillverkning av vaccin.

Beredskapslager för läkemedel och medicinsk utrustning

Det är i huvudsak regionerna som ansvarar för beredskapen inom hälso- och sjukvården. Landets regioner ska enligt lagen kunna hantera krissituationer i fred. Ansvaret innebär således att det ska finnas beredskapslager av både utrustning och läkemedel. Dock är lagstiftningen otydlig gällande vilken typ av beredskap som förväntas och hur lång tid regionerna ska väntas klara sig på sina befintliga beredskapslager.

Statlig finansiering av den regionala beredskapen och beredskapslager är en mycket angelägen fråga. Idag brottas både regioner och kommuner med kraftiga ekonomiska underskott, vilket innebär att man har svårt att klara den dagliga verksamheten. Av den anledningen finns det i många fall inte svängrum att finansiera en tillförlitlig beredskap.

Sverigedemokraterna anser att den nuvarande lagstiftningen måste ses över, då det finns behov av tydligare formuleringar i lagtexten. Lagstiftningen gällande regionernas beredskap ska vara tvingande. Samtidigt ska det finnas ett tydligt statligt ansvar vad gäller nationell samordning och stöd från nationella myndigheter. Det är också angeläget att få till ett långsiktigt system för riktade resurser avseende att bygga upp en kvalitativ och jämlik beredskap i hela landet.

Den bristfälliga beredskapen i regionerna måste även granskas grundligt när covid-19-pandemin har lagt sig, för att vi ska kunna utvärdera och ta lärdom inför framtida beslut.

På sikt behöver ett utökat statligt ansvar för hälso- och sjukvården utredas närmare. Tills vidare krävs dock omedelbara åtgärder för att bygga upp den svenska beredskapen, som sedan kan övergå till en samordnad nationell beredskap. Vi vill av den anledningen ge Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB) och Socialstyrelsen i uppdrag att gemensamt ta fram en rikstäckande plan för upprättandet av beredskapslager i händelse av kris eller pandemi, utifrån hälso- och sjukvårdens totala behov. Vi föreslår även att en nationell samordnare med ansvar för den nationella beredskapen ska tillsättas.

Kvalitetssäkrad myndighetskontroll av implantat

Idag finns det ingen statlig myndighet som säkerställer kvaliteten på implantat innan de opereras in. Detta till skillnad från läkemedel, som ska godkännas genom myndighetskontroll. Pacemakern är exempelvis en medicinteknisk produkt som CE-märks, vilket därmed betyder att hanteringen sker på samma sätt som för andra tekniska produkter. Kravet på studier innan produkten lanseras är alltså betydligt högre för läkemedel än för medicintekniska produkter.

De senaste tio åren har det inkommit över 3 700 anmälningar gällande dödsfall och skador som misstänks ha orsakats av medicintekniska högriskprodukter. Utöver det har det inkommit över 5 000 anmälningar om risk för att en skada kan uppkomma. Trots att en ny lag gällande medicintekniska produkter infördes i år finns det fortfarande en del kvar att önska av lagstiftningen. Med den nya lagstiftningen kvarstår CE-märkningen av medicintekniska produkter, vilket fortsättningsvis innebär att man granskar livsuppehållande tekniska produkter, såsom exempelvis pacemaker, på samma sätt som man kontrollerar leksaker.

Förslag från kommissionen om att EU:s läkemedelsverk skulle förhandsgranska medicintekniska produkter, mötte stort motstånd från branschen. Därmed har man valt att behålla ett system som istället kan innebära stora risker för väldigt många patienter.

Utöver detta krävs det att kvaliteten på kliniska studier säkerställs. Farliga medicintekniska produkter måste granskas utifrån ett tydligt regelverk, där man exempelvis kan definiera likvärdiga produkter och särskilda befogenheter vid granskning. Det finns därmed goda skäl att på nationell nivå omarbeta befintliga ramverk och strukturer för att kunna garantera en bedömning av medicintekniska produkter som hanteras med samma säkerhet som för läkemedel.

Clara Aranda (SD)

Per Ramhorn (SD)

Christina Tapper Östberg (SD)

Carina Ståhl Herrstedt (SD)

Linda Lindberg (SD)